THE ISRAELITE PRESS — The only Jewish Newspaper of Western Canada.

אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA

Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 — Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די ריעדע פון ל. יפה פאר די פרעסע-פאָרשטייער און הויפט ביורא פאר קרן-היסוד, דעם 20-טן מאי, 1930

עס האט זיך פיל געענדערט זייט אונזער לעצטער באגעגעניש. אין משך פון די צען יאָר וואס דער קרן היסוד עקזיסטירט האבן מיר נאָך ניט געהאט אזא שווער יאָר פול מיט דערשיטערונגען, ווי היינטיקס יאָר.

מיט גרויסע האפענונגען זיינען מיר ארויס פון דער פארזאמלונג פון דער אידישער אגענטור אין דעם לעצטן חודש אב אין צוריק. דאמאלסט איז באשטימט מיקט געווארן א בודזשעט פון 750,000 פונט. מיר האבן געהאפט אז עס וועט זיך אונז איינגעבן צו אנדערעסערן דעם דאזיקן סכום ביז א מיליאָן פונט. און מיר האבן געהאט גרונט אויף דעם צו האפן.

אבער נאָך איידער מיר האבן אנגעפאנגען די ארבעט זיינען געקומען די געשעניש אין ארץ־ישראל און די זאכען גע האט זיך געענדערט. עס איז אויפ־געטרייסלט געווארן דער ישוב און עס איז אויפגעטרייסלט געווארן דאס אידישע פאלק. פלוצלונג אויף א ספאנסאנ־שען אופן איז געשאפן געווארן דער הילפס־פאנד. אין משך פון עטלאכע מאָ־נאטן האט מען גאָרניט געקאָנט טראכטן וועגן געוויזלאכער און רעגלמעסיקער אר־בעט פאר דעם קרן־היסוד. דאס אידישע פאלק האט זיך מיט התלהבות געגומען העלפן דו ליידנדע פון די געשעענישן אין אויפשטעלן דאס וואס מען האט דואר־נירט. אין פיל לענדער זיינען אונזערע קאָמיטעטען אין ביוראס געווען באשעפ־טיקט מיט דער האזיקער אקציע.

דער הילפס פאנד האט פאר צוויי מאָ־נאטן צייט צעזייטענעמאלט מער פון א האלבן מיליאָן פונט. עס איז געווען נויטווענדיק צו א באגרעניצונג אין צייט דו האזיקע אקציע. מ'האט זי ניט געקאָנט פארלייגנגערן אויף חדשים, ווייל אויף א אזך וואס איז יסוד איז א קאטאסטראפע קאָן מען ניט באזיצן אונזער ארבעט. דאס פאלק האט געגעבן חיזק פאר די גע־ליטענע און פאר אויפשטעהן דאס דואר־נירטע, און מיר האבן באַ־ארבעט זאָרג־פעלדיק אין דער רעגלמעסיקער אויפבאו און פאר זיין נאָרמאלן בודזשעט.

עס פארשטייט זיך אז די ארבעט פאר דעם הילפס פאנד האט געמוזט ווערן אויף דער ארבעט פון דעם קרן־היסוד. אין א גרויסן טייל לענדער האט מען געמוזט אויפגעבן די קרן־היסוד אויפ־געלייגן אז אין מזרח קאנאדע, אין אמעריקע און אין אנדערע לענדער האט מען געמוזט אויפגעבן דאס הילפס־פאנד. פלוצלונג אויף א ספאנסאנ־שען אופן איז געשאפן געווארן דער הילפס־פאנד. אין משך פון עטלאכע מאָ־נאטן האט מען גאָרניט געקאָנט טראכטן וועגן געוויזלאכער און רעגלמעסיקער אר־בעט פאר דעם קרן־היסוד. דאס אידישע פאלק האט זיך מיט התלהבות געגומען העלפן דו ליידנדע פון די געשעענישן אין אויפשטעלן דאס וואס מען האט דואר־נירט. אין פיל לענדער זיינען אונזערע קאָמיטעטען אין ביוראס געווען באשעפ־טיקט מיט דער האזיקער אקציע.

דער הילפס פאנד האט פאר צוויי מאָ־נאטן צייט צעזייטענעמאלט מער פון א האלבן מיליאָן פונט. עס איז געווען נויטווענדיק צו א באגרעניצונג אין צייט דו האזיקע אקציע. מ'האט זי ניט געקאָנט פארלייגנגערן אויף חדשים, ווייל אויף א אזך וואס איז יסוד איז א קאטאסטראפע קאָן מען ניט באזיצן אונזער ארבעט. דאס פאלק האט געגעבן חיזק פאר די גע־ליטענע און פאר אויפשטעהן דאס דואר־נירטע, און מיר האבן באַ־ארבעט זאָרג־פעלדיק אין דער רעגלמעסיקער אויפבאו און פאר זיין נאָרמאלן בודזשעט.

עס פארשטייט זיך אז די ארבעט פאר דעם הילפס פאנד האט געמוזט ווערן אויף דער ארבעט פון דעם קרן־היסוד. אין א גרויסן טייל לענדער האט מען געמוזט אויפגעבן די קרן־היסוד אויפ־געלייגן אז אין מזרח קאנאדע, אין אמעריקע און אין מזרח קאנאדע. אין דער לעצטער באַ־ארבעט איז אויפגעקומען אז מ'דארף באוואונדערן וואס אונזער ארבעט איז ווייטער געגאנגען, ניט קו־קענדיק אויף דעם דאזיקן שווערן מצב, ניט קוקנדיק אויף די געשעענישן. די לעצטע האבן ניט אפגעשוואכט דעם דאָ־פאלקס גייסט. די וואס זיינען געקומען אין באַרערונג מיט'ן אידישן פאלק, ווייס־סען אז ער האט זיך ניט פארלאָרן און ניט אנטזייט. אט אין די טעג דאס מיר געווען וואס אין אזיינס ארץ־יש־ראל פאר דאס אידישע פאלק. דאס גאנ־צע פאלק האט געפילט אז מ'וויל איבער־שניידן זיין לעבנס נערוו און איבערעש־זיין לעצטע ליכט. אין די טעג פון נסיון און נויט, האט זיך פארשטארקט די ליבע צו אונזער לאנד. עס איז פאר־ראן א הארטנעקיגער גלויבן אין אומ־באזיגבארער וויל צו בויען ניט קוקנדיק אויף אלע שטערונגען.

דאס פאלק גיט ווען מען מאנט ביי אים פאר ארץ־ישראל, אפילו אין די טעג פון עקאָנאָמישן חורבן. שלום איש האט געהאט רעכט ווען עס האט מיר געשריי־בען בשעת דער קרן היסוד אקציע אין פוילן: "איר קומט צו א ארים פאלק וואס קעמפט מוטיק אבער בלוטיק פאר זיין טאַ־טעלאנד קיום. דאס געדט וואס איר וועט דא זאמלען פאר ארץ־ישראל וועט זיין אָפּגעשפּאַרט פּשוט פון דו, מיי־לער. אבער איך גלויב אין דעם כוח פון דעם פוילישן אידנטום, וואס קאָן אפילו 'מן המיצר' אויפטאָן וואונדער. די חילף וואס איר וועט באקומען פון פוילן פאר ארץ־ישראל, וועט זיין די הערלאכ־סטע מאניפעסטאציע פון אידישער ליי־בע. עס וועט באמת זיין א הייליקע ארי־בעט אונטערגעשטיצט דורך בלוטיקע גראָ־שענס".

יצחק גרינבוים האט מיר ניט איינמאָל געזאגט: "איר, ארץ־ישראל מענשן שרייט גוואלד אויף דעם פוילישן אידנ־טום און איר דערפילט ניט זיין חוב. איר האט אויף דעם קיין רעכט ניט. מיר גיבן לאזט אים ניט צו צו קיין שום מלאכה אין דער שטאאטס ווירטשאפט. פאר דעם אידישן באאמטן אדער ארבעטער איז דער וועג פארמאכט און קיין אידישן פוי־ער איז כמעט ניט צו געפינען.

אנגעזעענע שטעט און קהילות, וועלכע האבן געשפּילט א ווינטיקע ראָלע אין דעם לעבן פון אונזער פאָלק, גייען אויס איינע נאָך דער אנדערער.

און דוקא אין אזא שעה, אין אזעלכע תנאים האט דער גורל ארויפגעלייגט ניט בלוטיג נאָר בויען אונזער לאנד, נאָר בויען נאָך דאס שנעלער כדי ניט צו פארנאכלעסיקן די היסטאָרישע שעה.

און מ'דארף באוואונדערן וואס אונזער ארבעט איז ווייטער געגאנגען, ניט קו־קענדיק אויף דעם דאזיקן שווערן מצב, ניט אנטזייט.

אבער נאָך איידער מיר האבן אנגע־פאנגען די ארבעט זיינען געקומען די גע־שעענישן אין ארץ־ישראל אויף דיראכ־נע האט זיך געענדערט. עס איז אויפ־געטרייסלט געווארן דער ישוב און עס איז אויפגעטרייסלט געווארן דאס אידי־שע פאלק. פּלוצלונג אויף א ספאנסאנ־שען אופן איז געשאפן געווארן דער הילפס־פאנד. אין משך פון עטלאכע מאָ־נאטן האט מען גאָרניט געקאָנט טראכטן וועגן געוויזלאכער און רעגלמעסיקער אר־בעט פאר דעם קרן־היסוד. דאס אידישע פאלק האט זיך מיט התלהבות געגומען העלפן דו ליידנדע פון די געשעענישן אין אויפשטעלן דאס וואס מען האט דואר־נירט. אין פיל לענדער זיינען אונזערע קאָמיטעטען אין ביוראס געווען באשעפ־טיקט מיט דער האזיקער אקציע.

דער הילפס פאנד האט פאר צוויי מאָ־נאטן צייט צעזייטענעמאלט מער פון א האלבן מיליאָן פונט. עס איז געווען נויטווענדיק צו א באגרעניצונג אין צייט דו האזיקע אקציע. מ'האט זי ניט געקאָנט פארלייגנגערן אויף חדשים, ווייל אויף א אזך וואס איז יסוד איז א קאטאסטראפע קאָן מען ניט באזיצן אונזער ארבעט. דאס פאלק האט געגעבן חיזק פאר די גע־ליטענע און פאר אויפשטעהן דאס דואר־נירטע, און מיר האבן באַ־ארבעט זאָרג־פעלדיק אין דער רעגלמעסיקער אויפבאו און פאר זיין נאָרמאלן בודזשעט.

עס פארשטייט זיך אז די ארבעט פאר דעם הילפס פאנד האט געמוזט ווערן אויף דער ארבעט פון דעם קרן־היסוד. אין א גרויסן טייל לענדער האט מען געמוזט אויפגעבן די קרן־היסוד אויפ־געלייגן אז אין מזרח קאנאדע, אין אמעריקא און אין מזרח קאנאדע. אין דער לעצטער באַ־ארבעט איז אויפגעקומען אז דער האזיק